

21

ขอบเขตของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง

นายอิสรา วรรณสวาท

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-058-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9746330586

SCOPE OF JUDICIAL NOTICE

Mr.Eisara Vannasavat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-633-058-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ขอบเขตของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง

โดย นายอิสรา วรรณสวาท

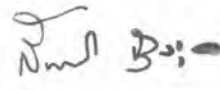
ภาควิชา นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์มูรธา วัฒนะชีวะกุล

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์พรเพชร วิชิตชลชัย

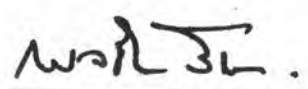
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุญสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

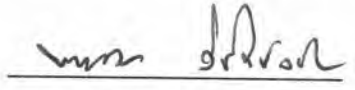
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กมลชัย รัตนสกาวงศ์)

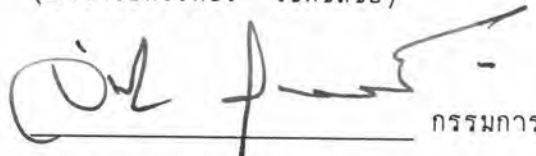
อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์มูรธา วัฒนะชีวะกุล)

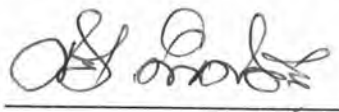
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์พรเพชร วิชิตชลชัย)

กรรมการ

(อาจารย์วันชัย รุจนวงศ์)

กรรมการ

(อาจารย์สุธี คำเนื้อดี)

อิสรา วรรณสวาท : ขอบเขตของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง (SCOPE OF JUDICIAL NOTICE)
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มุรธา วัฒนะชีวะกุล, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม :
อาจารย์พรเพชร วิชิตชลชัย, 189 หน้า. ISBN 974-633-058-6

ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง คือข้อเท็จจริงที่ศาลสามารถรับรู้เองได้โดยไม่ต้องนำสืบข้อเท็จจริงนั้น
เข้าสู่การรับรู้ของศาลด้วยพยานหลักฐานของคู่ความในคดี คังนั้นข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองจึงเป็นเสมือนเครื่องมือ
เพียงสิ่งเดียวที่ศาลรับรู้ข้อเท็จจริงต่างๆได้อย่างกว้างขวาง แต่จะต้องมีขอบเขตที่บุคคลทุกฝ่ายใน
กระบวนการพิจารณาทั้งศาล โฉงก์ จำเลย สามารถทราบได้ว่ามีอยู่เพียงใด เพื่อให้การใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้
เป็นไปโดยถูกต้องแน่นอน ทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติอันจะส่งผลให้กระบวนการพิจารณาในศาลดำเนินไปโดย
รวดเร็ว ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังทำให้กฎหมายมีความแน่นอน

จากการวิจัย พบว่าบทบัญญัติของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองของไทย ที่บัญญัติในประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84 ได้บัญญัติข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองไว้สองลักษณะคือ ข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไป
และข้อเท็จจริงที่ไม่อาจโต้แย้งได้ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวมิได้มีคำจำกัดความไว้ให้ทราบได้ว่าข้อเท็จจริงคัง
กล่าวมีลักษณะเช่นใด เพราะต้องการให้มีการพัฒนาหลักเกณฑ์เกิดขึ้นโดยคำพิพากษาศาลฎีกา แต่จากแนว
คำพิพากษาศาลฎีกาตั้งแต่เริ่มใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจนถึงปัจจุบันก็มิได้มีขอบเขตและความ
ชัดเจนที่เพียงพอจะใช้เป็นหลักเกณฑ์ที่บุคคลทุกฝ่ายในกระบวนการพิจารณาจะทราบได้ อีกทั้งบางครั้งยังมีความ
สับสนอยู่ในบางครั้ง ทั้งในคำพิพากษาและในคำร่า จึงเป็นเหตุให้การใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองของไทยยังอยู่
ในขอบเขตที่ค่อนข้างแคบหากจะเปรียบเทียบกับการใช้ของประเทศที่เป็นบ่อเกิดของหลักกฎหมายเรื่อง
ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง เช่นอังกฤษ หรือสหรัฐอเมริกา คังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ
ดังกล่าวให้มีขอบเขตที่คู่ความทุกฝ่ายในกระบวนการพิจารณาจะสามารถทราบได้เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไปยิ่งขึ้น

ภาควิชานิติศาสตร์.....
สาขาวิชานิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา2538.....

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C670232 : MAJOR

KEY WORD: JUDICIAL NOTICE / JUDICIAL KNOWLEDGE / COMMON KNOWLEDGE

EISARA VANNASAVAT : SCOP OF JUDICIAL NOTICE. THESIS ADVISOR : ASSI.
PROF.MURATHA WATTANACHIVAKUL, THESIS-CO ADVISOR : PORNPET WICHITCHOL
LACHAI, 189 pp. ISBN 974-633-058-6

Judicial Notice is a notice of which the court can take cognisance without adducting it by the facie evidence of the party concerned. Consequently, The Judicial Notice is the only one implement for court to take cognisance of other kinds of it. But the notice must have a limitation that every persons in the proceeding such as the judge, the plaintiff and the defendant can perceive. So that the Judicial Notice can be uses correctly both in theory and in practice and this will encorrage the proceeding of the cases in court processes rapidly by saving time and expenses, and it can also make the law accuracy (certainty).

As for the research, we can find that the provision of the Judicial Notice, In Thailand, Which are prescribed in the Civil Procedure code, Section 84 ,compose of two kinds of Judicial Notice; Gernal Knowledge fact and Indisputable fact. These two provision do not give any definitions of notices they intend to be develloped and set up the rules by judgements of the supreme court. But until now, There are not enough limitation and clarity for being the rules that every persons in the proceeding of the case can perceive moreover, ther are sometime many confusions in the judgements and in the textbooks, So that Judicial Notice, In Thailand, is still narrow in comparison with countries where it occured like Great Britain or the United State of America. Thus The researcher thinks that we should alterate(rectify, amend, modify) the provisions to have a limitation for every persons in the proceeding of the cases can take for further developping.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์.....

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....

ปีการศึกษา.....2538.....

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์มูรธา วัฒนะชีวะกุล ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และท่านอาจารย์พรเพชร วิชิตชลชัย ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการเขียนวิทยานิพนธ์ อีกทั้งได้กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.กมลชัย รัตนสกววงศ์ ที่ได้กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านอาจารย์วันชัย รุจนวงศ์และท่านอาจารย์สุธี คำเนื้อดี ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ตลอดทั้งให้ข้อมูล คำแนะนำ ข้อคิดเห็น จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดและคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณอรุณี คงเรืองฤทธิ์, คุณปิยะวรรณ วนवाल และผู้ที่ให้การสนับสนุนท่านอื่น ๆ ที่มีความสามารถกล่าวนามในที่นี้ได้จนหมดสิ้น หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณความดีอยู่บ้างผู้เขียนขอมอบบูชาพระคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ และหากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ลำพังผู้เดียว

นายอิสรา วรรณสวาท

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย	7
1.3 วิธีการดำเนินการวิจัย	7
1.4 สารระและจุดมุ่งหมายของแต่ละบท	8
2 ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง	9
2.1 ความหมายของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง	9
2.2 แนวความคิดของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง	12
2.2.1 แนวความคิดของข้อเท็จจริงที่ไม่ต้องพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐาน	12
2.2.2 แนวความคิดของสังคมิวิทยากฎหมาย	13
2.3 ประวัติและความเป็นมาของการใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง	20
2.4 ลักษณะของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง	26
2.5 ประเภทของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง	38
2.5.1 ข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไป	38
2.5.2 ข้อเท็จจริงที่ไม่อาจโต้แย้งได้	39
2.6 การนำข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองมาใช้	43
2.6.1 ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองในคดีอาญา	43
2.6.1.1 แนวความคิดในการดำเนินคดีอาญา	43
2.6.1.2 บทบาทของศาลในการใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองในคดีอาญา ..	43
2.6.2 ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองในคดีแพ่ง	45

2.6.2.1	แนวความคิดในการดำเนินคดีแพ่ง	45
2.6.2.2	บทบาทของศาลในการใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้อเองในคดีแพ่ง	46
3	การใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้อเองในต่างประเทศ	49
3.1	ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้อเองของอังกฤษ	49
3.1.1	ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้อเองโดยไม่ต้องสืบ	50
3.1.2	ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้อเองที่สืบเสาะได้	52
3.1.2.1	เนื้อหาสาระทางการเมือง	52
3.1.2.2	ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์	54
3.1.2.3	ข้อเท็จจริงทางรัฐสภา	54
3.1.2.4	การสงคราม	54
3.1.2.5	กษัตริย์และข้าราชการของประเทศ	55
3.1.2.6	การปฏิบัติของผู้มีความเชี่ยวชาญ	55
3.1.2.7	พจนานุกรม	55
3.1.2.8	รายงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย	56
3.1.2.9	ตำรากฎหมาย	56
3.1.3	ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกฎหมาย	57
3.1.3.1	คำพิพากษาศาลสูง	58
3.1.3.2	เขตอำนาจศาล	59
3.2	ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้อเองของสหรัฐอเมริกา	64
3.2.1	ลักษณะของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้อเองของสหรัฐอเมริกา	65
3.2.2	การใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้อเองของสหรัฐอเมริกา	74
3.2.2.1	ข้อเท็จจริงทางกฎหมาย	74
3.2.2.2	ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล องค์กร และสถาบัน	85

3.2.2.3	ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับศาล กระบวนพิจารณา และสำนวน	86
3.2.2.4	ข้อเท็จจริงทางภูมิศาสตร์และการเมือง	88
3.2.2.5	ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ การเมืองและศาสนา	92
3.2.2.6	ข้อเท็จจริงทางเศรษฐกิจ ธุรกิจ และสภาพการทำงาน	94
3.2.2.7	ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการสื่อสารและภาษา	99
3.2.2.8	ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการขนส่ง	101
3.2.2.9	ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเวลาและสิ่งที่เกี่ยวข้อง	102
3.2.2.10	ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งที่ปรากฏตามธรรมชาติ	103
3.2.2.11	ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถิติและคณิตศาสตร์	105
3.2.2.12	ลักษณะของมนุษย์และสิ่งที่ปรากฏในชีวิต	105
3.2.2.13	ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์และเครื่องจักร	107
4	ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองของไทย	111
4.1	ความเป็นมาของข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองตามกฎหมายไทย	111
4.2	ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองตามกฎหมายไทยปัจจุบัน	114
4.2.1	ข้อเท็จจริงในทางกฎหมาย	115
4.2.1.1	กฎหมาย	115
4.2.1.2	กฎหมายลำดับรอง	122
4.2.1.3	หลักกฎหมายทั่วไป	125
4.2.1.4	จารีตประเพณี	129
4.2.2	ข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามธรรมชาติหรือสิ่งธรรมดาที่ทุกคนรู้	131
4.2.3	ข้อเท็จจริงทางภาษาไทย	132
4.2.4	การใช้พจนานุกรม	132
4.3	ปัญหาที่เกิดขึ้นและการพัฒนา	135
4.3.1	ปัญหาของหลักที่ไม่ชัดเจน	135
4.3.1.1	ข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไป	136

4.3.1.2	ข้อเท็จจริงที่ไม่อาจโต้แย้งได้	137
4.3.2	ปัญหาของการขาดหลักประกันแก่ศาลและคู่ความ	143
4.3.3	ปัญหาของการใช้ข้อเท็จจริงทั้งหลายเกี่ยวกับกฎหมายของไทย	148
4.3.4	ปัญหาของการใช้ภาษา.....	151
4.3.5	ปัญหาของการใช้ข้อเท็จจริงที่สามารถพิสูจน์ได้	155
4.3.6	ปัญหาของการรับรู้ถึงการมีอยู่ของกฎหมายไทย	164
4.4	แนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เอง.....	169
5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	173
5.1	ข้อสรุป	173
5.2	ข้อเสนอแนะ	177
	รายการอ้างอิง	190
	ประวัติผู้เขียน	194